

Kansallinen kokoomus rp
Puheenjohtaja **Petteri Orpo**

Arvoisa puheenjohtaja ja hallituksen muodostaja,

Itä-Suomi huomioon hallitusneuvotteluissa ja ohjelmassa

Itä-Suomen tilanne muuttui dramaattisesti 24.2.2022 Venäjän hyökättyä Ukraina. Suomen ja Venäjän rajalla on palattu käytännössä 100 vuotta ajassa taaksepäin, kun vienti ja tuonti sekä matkailu ja muu rajaliikenne- sekä rajayhteistyö ovat loppuneet lähes kokonaan. Tällä on kielteinen vaikutus erityisesti rajamaakuntien taloudelliseen tilanteeseen, mikä on alkanut valitettavasti jo näkyä konkurssien lisääntymisenä ja rakentamisen sekä investointien hiipumisena.

Vaikka täältä löytyy monia vahvuuksia, kuten maailmanluokan vientiyrityksiä ja kaksi yliopistoa sekä luonnonvaroja, on väestö- ja talouskehityksemme ollut muuta maata heikompaa jo pitkään. Nyt negatiivinen kehitys uhkaa pahentua. Vuoden 2022 alustavien väestötietojen mukaan itäisen Suomen kuuden maakunnan väkiluku väheni 6043 henkeä.

Koko Itä-Suomen suuralueen elinvoimalla on merkitystä myös Suomen kokonaisturvallisuuden kannalta. Siksi alueen menestys on kaikkien suomalaisten yhteinen asia ja etu. Autioituva maaseutu ja hiipuvat kaupungit eivät voi eivätkä saa olla Itä-Suomen tulevaisuuden näky tai ennuste. Pitkän itärajamme haasteellinen tilanne on tunnistettava myös Brysselissä, EU:n että Naton päämajoissa.

Itä-Suomi Unioni ry yhdistää itärajan kuuden maakunnan, Kymenlaakson, Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Kainuun elinkeinoelämän, kulttuurin ja yliopistoväen toimijoita. Toimintamme ulottuu Suomen suurimmasta vientisatamasta Hamina-Kotkasta aina Kainuun vaaroille Kuhmoon asti. Yhdistyksemme hallituksen ja neuvoston kokoonpano löytyy www.isury.fi/yhdistys.

Edellisen hallituksen aikana itäisen Suomen tilannetta käsiteltiin erityisessä valtiosihteerityöryhmässä, jonka raportti valmistui 1.9.2022 (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-859-2>) ja visiotyössä, joka julkaistiin 13.2. 2023 Joensuussa (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-731-1>). Lisäksi valtiovarainministeriö teetti tutkimuksen erityistalousalueista ja raportti julkaistiin 7.3. 2023 (<https://vm.fi/-/selvitys-alueellisista-verokannustimista-2023>).

Tälle työlle tarvitaan jatkoa myös tulevalla hallituskaudella. Konkreettiset hallitusohjelmaan ja jo seuraaviin budjettikehyksiin vietävät päätökset sekä pidemmän aikavälin toimenpiteet Itä-Suomen hyväksi ovat entistäkin tarpeellisempia.

Ehdotamme, että **hallitusneuvotteluissa otetaan käsittelyyn Itä-Suomen erityistilanne ja sen vaatimat toimenpiteet**. Muiden itäsuomalaisten toimijoiden ohella myös ISU ry ja verkostomme ovat käytettävissä, mikäli neuvotteluissa ja/tai sen eri pöydissä Itä-Suomen asia tulee pohdittavaksi.

Investoinnit avainasemassa

Itä-Suomea koskevien toimien ”punaisena lankana” tulisi olla ennen muuta **yritystoiminnan toimintaedellytysten vahvistaminen**, jotta Itä-Suomeen saadaan nykyistä selvästi enemmän kasvua tukevia teollisuus- ja palvelualan yritysinvestointeja. Niitä edistää mahdollisimman tiivis ja aito kumppanuus elinkeinoelämän ja valtion sekä kuntien mutta myös erityisesti yliopisto- ja korkeakouluyhteisön kesken. Kyky mutkattomaan ja suoraan kanssakäymiseen eri toimijoiden kesken on vahvuutemme ja sitä löytyy erityisesti myös Itä-Suomesta.

Kulttuuri- ja urheilutapahtumat sekä kaunis järviluonto ja puhdas ympäristö ovat myös olennainen osa itärajan maakuntien vetovoimaa ja välttämätön menestystekijä myös matkailussa, jossa kaivataan nyt paljon uusia asiakkaita sekä kotimaasta että muualta Euroopasta korvaamaan menetettyjä venäläisturisteja.

Itä-Suomi ei saa jäädä takamatkalle

Investointien ja työpaikkojen ja sitä kautta hyvinvoinnin kasvattamisessa avainasemassa ovat tietenkin yritykset itse. Mutta julkinen valta voi tehdä paljon varsinkin **saavutettavuuden hyväksi**. Sen suhteen Itä-Suomi lähtee nyt vielä enemmän takamatkalta. Entinen sijaintietu Pietarin suurten markkinoiden ja Venäjän Karjalan mittavien puuvarantojen vieressä onkin muuttunut sijaintihaitaksi, jota kohonneet energian hinnat, inflaatio ja korkojen nousu vain pahentavat.

ISU tukee Itä-Suomen maakuntien yhteisiä näkemyksiä erityisesti tärkeimpien ”valtasuonien”, Vt5:n ja Vt6:n sekä Savon ja Karjalan ratojen jo suunniteltujen perusparannushankkeiden toteuttamiseksi. Uutta Itärataa (Hki-Porvoo-Kouvola) on edistettävä samassa tahdissa Turun ja Tampereen suunnan ratahankkeiden kanssa. Lentoliikenneyhteydet on turvattava jatkossakin myös Itä-Suomen kentiltä (Kajaani, Kuopio, Joensuu, Savonlinna, Lappeenranta).

Investointeja edistetään myös verotuksen ja julkisten tukien avulla. Niidenkin käyttöä on rohjettava tarkastella ennakkoluulottomasti olennaisesti muuttuneessa tilanteessa. Välitön keino helpottaa Saimaan kanavan käytön vaikeutumisesta kärsiviä yrityksiä vientiyrityksiä Itä-Suomessa on laajentaa kansallisen kuljetustuen käyttöä. Veroratkaisut kuljetuskustannusten nousun hillitsemiseksi tukisivat samaa päämäärää.

Itä-Suomen vahvan metsäteollisuuden ja siihen läheisesti kytkeytyvän teknologiateollisuuden menestyksen ehto jatkossa on, että Venäjältä tuotu **puu kyetään korvaamaan suomalaismetsistä** kestäväällä tavalla. Tämä edellyttää ajoissa tehtyjä toimenpiteitä metsänkasvun tehostamiseksi ja panostuksia Itä-Suomen tie- ja rataverkon perusparannuksiin sekä huolenpitoa myös alemman tieverkon kunnosta.

Itärajan vaikutus näkyy myös siinä, että ilmavalvonnan tarpeiden takia mittavat tuulivoimainvestoinnit suuntautuvat mieluummin Länsi- ja Pohjois-Suomeen, mikä heikentää Itä-Suomen kehittämisedellytyksiä ja kuntienkin verotulopohjaa. Selvityshenkilö Arto Rädyn esityksiä tulee edistää, jotta esim. vetyteollisuuden tarvitsemää energiaa on saatavilla myös Itä-Suomessa.

Koko itäraja erityistukien piiriin

EU-rahastot ovat merkittävä julkisen rahoituksen lähde, jota on voitava **nykyistä tehokkaammin** käyttää nimenomaan yritys- ja myös yleishyödyllisten julkisten investointien rahoittamiseen.

Muuttuneen turvallisuustilanteen takia Suomi päätti liittyä Naton jäseneksi. Sodan ja pakotteiden takia myös Suomen aluepolitiikan uudistamisen ja EU-rahoituksen muuttamisen tarve on ilmeinen.

Suomeen 1990-luvulla tehdyt tukipolitiikan aluejaot eivät enää vastaa nykytodellisuutta, jossa erityisesti Kymenlaakso ja Etelä-Karjala kärsivät eniten Venäjän rajaliikenteen ja kaupan loppumisesta. Siksi tulee valmistella ja toteuttaa aluetukien uudistus, jossa **kaikki itärajan kuusi maakuntaa ovat korotettujen tukiprosenttien piirissä (yritystukien maksimi 40 %) ja harvan asutuksen ohella myös EU:n ulkorajan läheisyys oikeuttaa suurempaan rahoitussaantoon (44 €/as/v)**. Suomen on lähdettävä ajamaan näitä muutoksia EU:ssa perusteena rajayhteistyöohjelmien päätyminen ja tehostetun koheesiopolitiikan tarve EU:n ja Venäjän rajalla.

Infrastruktuurin ohella olennaisen tärkeää on myös **osaavan työvoiman** saanti, josta on pulaa Itä-Suomessakin miltei kaikissa ammattiteissa. Sen lisäksi, että tehdään kaikki voitava kotimaisen työvoiman saatavuuden ja osaamistason nostamiseksi, myös Itä-Suomi tarvitsee ulkomaista työvoimaa niin työntekijä- kuin korkeampaakin koulutusta vaativiin ammatteihin.

Koulutus- ja työperäinen maahanmuutto on siksi välttämätöntä. Molemmat Itä-Suomen yliopistot, UEF ja LUT sekä viisi ammattikorkeakoulua ovat jo nyt aktiivisia kansainvälisiä kouluttajia. Mutta tarvitaan myös valtiovallan ja paikallisten yritysten toimia, jotta **ulkomaisista opiskelijoista nykyistä suurempi osa kotiutuisi Suomeen**. Ukrainasta tulleista pakolaisista myös osa voi asettua pysyvästikin Itä-Suomeen.

Konkreetitset hankkeet toivoa ja tulevaisuudenuskoa vahvistamaan

Vaikeina aikoina, joissa elintaso ainakin tilapäisesti laskee ja tulee myös irtisanomisia ja työttömyyttä sekä julkisen talouden leikkauksia, tarvitaan aivan erityisesti uskoa tulevaisuuteen.

Niitä luovat enemmän teot kuin pelkät myötätuntoiset sanat. Siksi tarvitaan jo valtion ensi vuoden talousarvioon Itä-Suomeen kohdistuvia konkreettisia hankkeita, jotka ovat toteuttamiskelpoisia eli jo varsin pitkälle suunniteltuja.

ISU korostaa hankkeita, joiden positiivinen vaikutus säteilisi useamman itäsuomalaisen maakunnan alueelle ja yhdistäisi Itä-Suomea yli perinteisten kunta- tai maakuntarajojen.

Liikennehankkeiden ja työvoiman saatavuuden sekä aluetukien uudistamisen lisäksi ISU:n omassa toimintasuunnitelmassa on neljä Itä-Suomen erillistoimiin hyvin sopivaa hanketta, joilla on laajempi itäsuomalainen ja kansallinenkin ulottuvuus:

1. Varmistetaan tarvittava erillisrahoitus Suomen uudelle **valtakunnalliselle luonto- ja eräkulttuurimuseolle** Vuoksen varrelle Imatralle. Hankkeen suunnittelu on käynnissä ja siihen tarvitaan jo myönnetyn käynnistys- ja varmistuneen toimintarahoituksen lisäksi valtion erillisrahoitus (OKM) vastineena investointiin, jolla Imatran kaupungintalo muutetaan ainutlaatuiseksi metsästyksen, kalastuksen ja luonnon monipuolisen virkistyskäytön museoksi ja elämys- ja käyntikohteeksi osana itäsuomalaista museoverkosta (Vellamo, Lusto, Muisti, Koli).
2. Torjutaan luontokatoa ja turvataan luonnon monimuotoisuutta pelastamalla Vuoksen vesistöissä äärimmäisen uhanalainen Saimaan järvilohi ja erittäin uhanalainen järvitaimen palauttamalla niiden luontainen elinkierto vapauttamalla ja **ennallistamalla Palokin yhdeksän koskea Heinävedellä**. Molempia lajeja uhkaa kalanviljelylaitoksiin pesiytyneen vesihomeen takia suoranainen sukupuuton riski.

Samalla luodaan ainutlaatuinen koskiluonnon virkistys- ja matkailukohde Valamon luostarin maisemiin ja nostetaan koko Saimaan alueen kalastusmatkailu uudelle (Ruotsin suurten järvien) tasolle. Neuvotellaan valtion johdolla ratkaisu, jolla Pohjois-Karjalan Sähkö Oy jättää vanhan turbiinin (7 MW, noin kaksi promillea maan vesivoimasta) Palokissa uusimatta ja saa kompensaaion joko rahana tai vastaavana osuutena uusiutuvasta energiasta toisaalta Pohjois-Karjalasta. Hankkeen toteutuksesta on esisuunnitelma (MMM, POSELY). Sen toteutuksessa voidaan hyödyntää myös yksityistä ja paikallista rahoitusta.

3. Vaalitaan ja kunnioitetaan merkittävän itäsuomalaisen kirjailijan ja suomalaisen naisasialiikkeen perustajan **Minna Canthin** perintöä ja välitetään sitä yhdessä nykyisille ja tuleville sukupolville Kuopion kaupungin kanssa varmistamalla **Kanttilan tilojen saneeraus** ja toiminta (OKM). Myös tämän projektin suunnittelu on käynnissä.
4. Edistetään suoran rahti- ja matkustajalaivayhteiden uudelleen **avaamista Kotkan ja Itä-Viron välille** ja sitä kautta edelleen Baltian maihin ja Keski-Eurooppaan itäisen Suomen vientiteollisuuden ja matkailuyritysten logistisen saavutettavuuden ja kilpailukyvyn parantamiseksi. Länsirannikolla avattu Vaasa-Uumaja-yhteys on toimiva esimerkki kuinka liikenneyhteyksiä parantamalla voidaan vauhdittaa aluekehitystä merenlahden molemmin puolin. EU-Venäjä-rajaohjelmien loputtua vapautuvia varoja tulee suunnata uudelleen Itä-Suomi-Itä-Viro-yhteistyöhön, johon laivayhteys tarjoaa konkreettista sisältöä.

Tulevan hallituksen Itä-Suomi-politiikkaa on mahdollista esitellä Joensuussa 9. marraskuuta, jolloin järjestämme toisen Itä-Suomi-foorumin yhdessä Joensuun kaupungin kanssa. Tulevana pääministerinä esitämme Teille, arvoisa hallituksen muodostaja, kutsun tulla foorumin pääpuhujaksi.

Tilaisuuteen kutsutaan avaintoimijoita kaikista kuudesta maakunnasta ja sen päätteemana on kuinka Itä-Suomi pärjää ja menee eteenpäin perin pohjin muuttuneessa tilanteessa. Pääministeri tilaisuuden pääpuhujana olisi samalla arvokas viesti uudelta hallitukselta itäsuomalaisille toimijoille ja yritysmaailman edustajille siitä, että kyllä me pärjäämme ja tästäkin yhdessä selvitään.

Yhteistyöterveisin,

Jukka Mönkkönen
Puheenjohtaja

Viialainen Matti
Asiamies

Itä-Suomen Unioni ry
Lintusalontie 1661 a
52200 Puumala
044-7700515
asiamies@isury.fi
www.isury.fi